

DELFINI SE OSLOVUJÍ VLASTNÍMI JMÉNY.

Hedvika Mikešová

swannie@centrum.cz

***Abstrakt:** Nejen lidé se dorozumívají řečí. Příspěvek je krátkým ohlédnutím nad výzkumem vědců, kteří svým bádáním přišli na to, že ve zvucích vydávaných delfíny existuje smysl a že se dorozumívají delfínštinou.*

V lidské říši je naprosto běžné, že každý jedinec má svůj jedinečný vzhled a od narození stejné jméno a tudíž je naprosto přirozené zavolat na někoho jménem. Mark Twain začíná román dobrodružství Toma Sawyera zoufalým voláním tety Polly: „Toméééé!“ . Karel Hynek Mácha zakončil báseň Máj zvoláním: „Hynku! Viléme! Jarmilo!“

V říši zvířat toto běžné není. Zvířata sice jsou vybavena hlasovým aparátem, využívají jej například k varování ostatních jedinců, ke sdělování poselství, svolávají se k potravě či předpovídají počasí. Jména na sebe nevolají, tedy spíše jsme o tom byli dlouho mylně přesvědčeni.

Skotský biolog Vincent Janik však dospěl k závěru odlišnému. Dospěl totiž k názoru, že delfini se oslovují vlastními jmény a o této skutečnosti dokonce napsal i pozoruhodnou práci.

Vědci použili nejjemnější a nejpozoruhodnější aparaturu a zjistili, že se delfini skutečně oslovují jmény.

Krátce po okamžiku narození se delfin začne učit jedinečnému zvuku, zvuku, kterým dává ostatním delfinům najevo, že je to právě a jedinečně on. Tento zvuk mu tudíž slouží stejně jako lidem jejich jméno. Na rozdíl od lidí, která svá jména fasují těsně po porodu si delfin své jméno sám zvolí.

Překvapivý je i fakt, že se ostatní delfini dokážou naučit i zvuky vydávané svými kamarády a dokážou na ně tímto zvukem volat.

Možná vás napadá otázka, proč to jsou právě delfini, kteří mají tak dokonale vyvinutý systém jmen. Delfini jsou společenská zvířata, která žijí ve smečce. Můžeme u nich pozorovat silné přátelství samců i úzký vztah mezi matkou a mláďaty, tyto vazby však potřebují mít jedinečné poznávací znamení, kterým v případě delfinu právě jméno je.

Studentská konference InfoKon
Filosofická fakulta Masarykovy univerzity
Brno, 24. 11. 2007

Většina savců tuto vizitku nese ve své tělesné stavbě. Pimáci jsou toho zářným příkladem. Lišíme se stavbou těla, barvou pleti i rysy v obličejí, tudíž není žádný problém rozeznat osobu pouze podle jejího vzhledu. delfíni by tento způsob identifikace využívat nemohli. V hlubinách oceánu často není vidět déle než na pár centimetrů, ale zvuk se tu šíří výborně.

Lidé mají také tu schopnost, že pokud uslyšíme v rádiu například Aťku Janouškovou, všichni budeme bezpečně vědět, že je to ona i kdyby říkala, že se jmenuje třeba Jana Nováková. Delfíni se identifikovat podle barvy hlasu nemohou. Je to dáno tím, že se potápějí do různých hloubek, kde dochází k deformaci hlasového ústrojí a barva hlasu se mění. Tudíž muselo zákonitě dojít k vymyšlení identifikačního zvuku, který barva hlasu neovlivní.

V této oblasti udělal zajímavý posun i Dr. Laurance Doyle, který se dříve věnoval studiu zvuků z kosmu. Právě zkušenosti z tohoto oboru ho přivedly až k delfínům. Tým badatelů však musel nejdříve zjistit zda-li jsou zvuky delfíny vydávané opravdu smysluplné nebo zdali jde o pouho změř chaoticky uspořádaných zvuků.

Pro lepší představivost uvedu vojáky, kteří vysílají dva druhy signálu. Jedním je tajná zpráva, druhým sekvence zvuků sloužící ke zmatení nepřítele, jak tyto zvuky odlišit? Když bychom rozebrali zprávu, která nese určitý smysl, na písmenka, dospěli bychom k názoru, že třeba v češtině se mnohem častěji vyskytuje písmenko K či třeba L, než písmenko Q nebo X. V náhodné sekvenci zvuků se všechna písmena budou vyskytovat se stejnou četností.

Této skutečnosti si ve 40. letech minulého století všiml lingvista Harvardovy univerzity Geroge Zipf a vymyslel metodu, která nám umožní rozlišit zprávu od chaosu. Navíc také dokáže určit jak moc je daný „jazyk“ vhodný pro přenos informací. V čem tedy Zipfova metoda spočívá?? Zipf spočítal, jak často se v jazyce vyskytují určitá písmena v psaných textech. Písmenka pak seřadil na vodorovnou osu sestupně podle četnosti jejich výskytu. Častost výskytu pak vynesl na osu svislou. Výsledkem byla přímka se směrnici -1 , takže svírala s vodorovnou osou úhel 45° .

Nemusíme se omezovat ale pouze na písmena, stejný postup je možný i se slabikami či jinými stavebními kameny jakéhokoliv jazyka.

Dojdeme-li ke konečnému výsledku, kdy je výsledkem přímka o směrnici -1 máme výsledek maximálně efektivní komunikace. Jistě by George Zipfa nenapadlo, že jeho teorie se o pár let později použije ke zkoumání delfíniho jazyka. Otázkou zůstává, jak v delfínštině rozlišit jednotlivá „slova“? Tým vědců se na to pokoušel přijít různými způsoby. Své postupy

Studentská konference InfoKon
Filosofická fakulta Masarykovy univerzity
Brno, 24. 11. 2007

přirovnávají k morseovce, kterou kdybychom analyzovali jako hromadu teček a čárek daleko bychom nedošli, ale pokud tečky a čárky rozdělíme do menších řetězců přiblížíme se přímce o směrnici -1 . Vědci zkoušeli i metodu pokusu a omylu, i nejlogičtější cestu, totiž pozorovali jednotlivá hvízdnutí oddělená pauzou, tak jak je tomu v lidské řeči, tento postup však nikam nevedl. Nakonec se vědcům podařilo delfiní řeč natolik rozčlenit, že skutečně získali kýženou ideální přímku. Tohoto výsledku náhodou dosáhnout nelze. Delfinům se tedy podařilo optimalizovat svůj způsob komunikace podobně jako lidem.

Zdroje:

články z Lidových novin dostupné na:

http://aycu08.webshots.com/image/33367/2001211551944083786_rs.jpg

http://aycu03.webshots.com/image/36042/2001227258739309873_rs.jpg

http://aycu22.webshots.com/image/32901/2001259115471224677_rs.jpg